

Under hösten ökade succesivt oron på de finansiella marknaderna till följd av den statsfinansiella situationen i Irland. Framför allt har osäkerheten handlat om den irländska statens kostnader för att omstrukturera landets banksektor. Det minskade förtroendet för de irländska bankerna innebar att de blev alltmer beroende av ECB för sin finansiering och att den irländska statens finansiering blev allt dyrare. Till slut valde den irländska regeringen att söka finansiellt stöd från EU och IMF. De svenska bankernas exponeringar mot Irland är små, vilket talar för att de direkta spridningseffekterna är begränsade. Däremot kan svenska banker påverkas indirekt om händelserna i Irland gör avtryck på de globala kapitalmarknaderna och oron sprider sig.

Senaste utvecklingen i statsfinansiellt svaga länder

Under sommaren och tidig höst stabiliserades läget för euroländer med svaga statsfinanser. Till denna utveckling bidrog att flertalet länder offentliggjorde trovärdiga program för att komma tillrätta med de offentliga finanserna. Spanien och Portugal lyckades också emittera statspapper under sommaren.

Under tidig höst började signaler om en sämre makroekonomisk utveckling i USA leda till ökad oro för att en lägre global tillväxt skulle kunna påverka återhämtningen i euroområdet. Lägre tillväxt i omvärlden skulle i sin tur kunna påverka möjligheterna till en lyckad finanspolitisk konsolidering i de statsfinansiellt svaga länderna. Samtidigt började de finansiella marknaderna fokusera allt mer på problemen i den irländska banksektorn och statens kostnader för att omstrukturera landets banksystem. Som en följd av detta ökade räntorna på irländska statsobligationer. Ett förslag från Tyskland om att göra euroområdet krismekanism permanent och att privata investerare skulle stå för en del av kostnaderna i samband med framtida finansieringsprogram

ledde också till ökad oro på de finansiella marknaderna. Den 20 november bekräftade den irländske statsministern att diskussioner inletts om ett krispaket från IMF och euroområdet.

En skillnad från oron i maj innan Grekland ansökte om stöd från IMF och EU är att oron kring den irländska situationen inte haft lika starka spridningseffekter till andra delmarknader. Marknadernas funktionssätt har heller inte påverkats i samma utsträckning.^{R1} Detta beror sannolikt på att alla byggstenar för att ge finansiellt stöd fanns på plats i och med skapandet av EFSF/EFSM under våren 2010. Utöver detta kan det också konstateras att krisen i Grekland bottenar i statsfinansiella problem som sedan spridit sig till de grekiska bankerna medan krisen i Irland grundar sig i problem i banksektorn som spilt över på de offentliga finanserna.

Bakgrund till krisen i Irland

Sedan slutet av 1990-talet, och särskilt mellan 2005 och 2007, medförde en frikostig kreditgivning att priserna på bostäder och kommersiella fastigheter i Irland steg kraftigt. Parallellt med denna utveckling bidrog snabbt stigande löner till att landets konkurrenskraft började urholkas. Sammantaget ledde detta till att stora risker byggdes upp i synnerhet i de irländska bankerna. Banksystemets storlek ökade och bankernas tillgångar i relation till BNP uppgick 2009 till över 300 procent av BNP (se diagram 3:14). När den finansiella krisen inleddes drabbades följaktligen Irland hårt. BNP föll med över 7 procent under 2009 till följd av minskad konsumtion och minskade investeringar. Krisen ledde till att priser på kommersiella fastigheter och hus föll, vilket medförde stora negativa effekter för de irländska bankerna. Krisen bidrog också till att kraftigt försämma de irländska statsfinanserna och budgetunderskottet för 2009 hamnade på -14 procent av BNP.^{R2}

R1 Läs mer om utvecklingen i Grekland i Sveriges riksbank (2010), "Finansiell Stabilitet 2010:1".

R2 Se IMF (2010), "Staff Report for the 2010 Article IV Consultation".

De irländska myndigheterna svarade hösten 2008 med ett stort besparingsprogram som syftade till att uppnå ett budgetunderskott på under 3 procent 2014. Samtidigt införde regeringen en garanti för insättare och kreditorer i de inhemska bankerna. Garantin, som täcker cirka 260 procent av BNP, är större än i andra länder.^{R3} Dessutom togs under 2009 en av de inhemska bankerna (Anglo Irish Bank) över helt av staten och myndigheterna inrättade en "bankakut" (National Asset Management Agency, NAMA) för att omstrukturerade banksektorn. Den bakomliggande tanken med bankakuten var att NAMA skulle köpa osäkra fastighetstillgångar från bankerna till nedskrivna värden. Bankerna skulle sedan rekapitaliseras med antingen privata eller offentliga medel. Alla dessa åtgärder bidrog till att stärka förtroendet för den ekonomiska politiken i Irland. Landet behövde därför inte, i motsats till Grekland, ansöka om finansiellt stöd från IMF och EU/euroländerna när den första vågen av statsfinansiell oro blossade upp i våras.

Under hösten 2010 stod det dock klart att kostnaderna för att omstrukturerade den irländska banksektorn skulle bli betydligt högre än förväntat. Budgetunderskottet för 2010 beräknades hamna på över 30 procent av BNP om kostnaderna för omstrukturering inkluderas. Parallellt med detta ökade också oron för att den pågående finanspolitiska

konsolideringen skulle kunna hota den svaga realekonomiska återhämtningen i Irland. Detta medförde sammantaget ökade kostnader för den irländska staten att finansiera sig. Även irländska banker mötte stigande räntor vilket medförde att de fick problem att finansiera sig och bankernas beroende av ECB ökade kraftigt. Efter att räntorna på den irländska statskulden stigit alltmer valde Irlands regering att söka stöd från euroländerna (inom ramen för European Financial Stability Facility, EFSF) och Internationella valutafonden, IMF. Det irländska stödpaketet uppgår till totalt 85 miljarder euro. Av detta belopp bidrar Irland med 17,5 miljarder euro ur egna reserver. Resterande 67,5 miljarder euro erhålls från IMF, euroländerna samt genom bilaterala lån från Storbritannien, Danmark och Sverige. Sverige bidrar med 600 miljoner euro. De viktigaste villkoren i programmet rör banksektorns omstrukturering samt finanspolitiken.

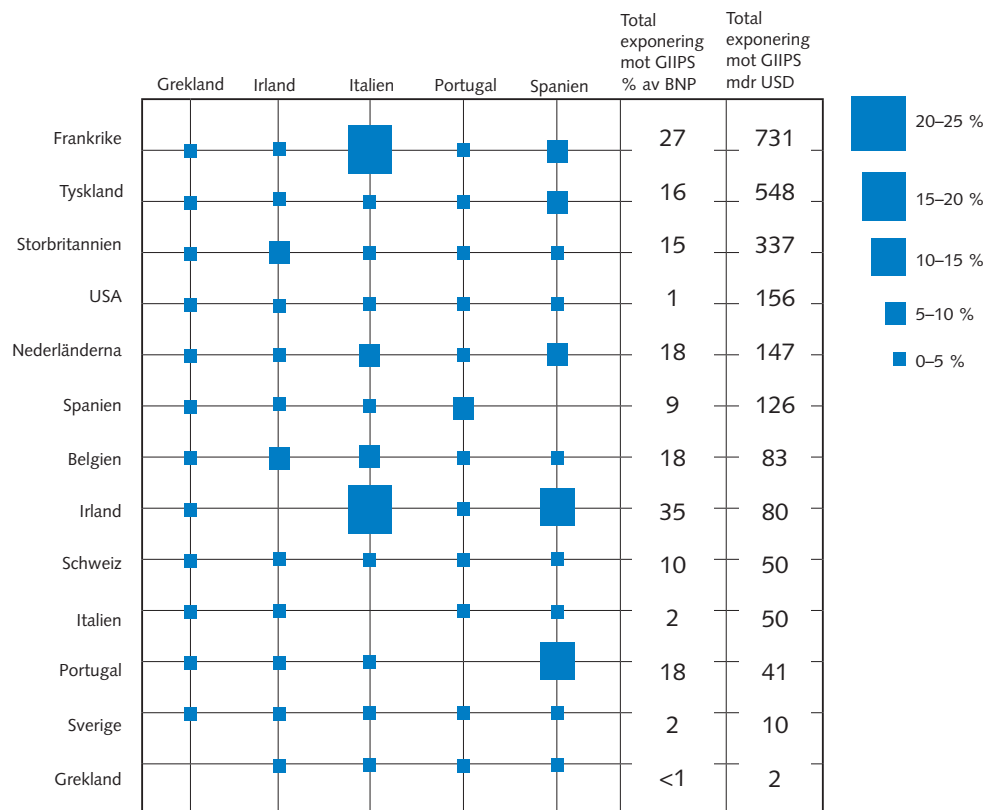
Det irländska banksystemet domineras av tre banker (Bank of Ireland, Allied Irish och Anglo Irish Bank).^{R4} I Europa är det framför allt bankerna i Storbritannien och Belgien som har stora exponeringar mot irländska banker (se figur R1). Irländska banker har å andra sidan en relativt stor exponering mot Italien och Spanien. De svenska bankernas direkta exponeringar mot det irländska banksystemet är däremot mycket små.

R2 Se IMF (2010), "Staff Report for the 2010 Article IV Consultation".

R3 Se IMF (2009), "Staff Report for the 2009 Article IV Consultation".

R4 Av de tre banker är Anglo Irish Bank nu helt statsägd medan den irländska regeringen har betydande ägarandelar i de två övriga bankerna.

Figur R1. Bankers exponeringar mot Grekland, Irland, Italien, Portugal och Spanien (GIIPS), fördelat efter land
 Procent av BNP, juni 2010

Anm. BNP avser 2009.

Källor: Bank for International Settlements och IMF